

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

תוכן

- א. בכדי אכילת פרס פת חטין ולא פת שעורין.....1
- ב. עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל.....2
- ג. דבש ... ככותבת הגסה ביום הכפורים.....3
- ד. חציצין דאורייתא ... שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין המים.....3
- ה. נימא אחת קשורה חוצצת שלש אינן חוצצות שתים איני יודע.....4
- ו. דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ ושאינו מקפיד עליו אינו חוצץ וגזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד.....5
- ז. שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח.....6

דף ו.

א. בכדי אכילת פרס פת חטין ולא פת שעורין

כל אכילה אינה מצטרפת אם שהה מתחלתה ועד סופה יותר מכדי אכילת-פרס, בין באכילה של איסור ובין באכילה של מצוה, כאכילת מצה, ואכילת מרור, וכיוצא, ואם שהה יותר משיעור זה הרי זה כאוכל חצי זית היום וחצי זית למחר, והאכילות עצמן מצטרפות עם ההפסקות שבינתיים לשיעור זה, ואפילו אם לא הפסיק באמצע האכילה אלא שהה באכילתו¹, והלכה למשה מסיני הוא².

שיעור זמן של "כדי אכילת פרס", נאמר גם בנוגע למי שנכנס ל"בית המנוגע", שאין בגדיו נטמאים עד שישהה בבית המנוגע שיעור זמן של "כדי אכילת פרס".

¹ רמב"ם מא"ס פי"ד ה"ח

² רש"י סוכה מב: פסחים מד. ד"ה פרס

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

י"א ששיעור אכילת פרס כשיעור אכילת שלוש ביצים³ ויש ששיעור אכילת פרס בארבע ביצים⁴. ויש שהכריעו שבאיסורי תורה הלך אחר המחמיר ובשל דבריהם הלך אחר המקיל⁵.

ונחלקו בשיעורו יש אומרים⁶ תשע דקות. ויש אומרים⁷ שמונה דקות. ויש אומרים שש דקות⁸ ויש אומרים שלוש או ארבע דקות⁹. ויש מהאחרונים שכתבו שבכלל אין ליתן שיעור קצוב לאכילת פרס, לפי שאין השיעור בביצים ממש, אלא בשחיית אותו המאכל שאוכלים בכמות של ארבע או שלוש ביצים, ומכיון שאין כל המאכלים נאכלים בשחיית זמן שזה, ויש שנאכל מהר ויש שנאכל בשיחוי זמן יותר, ממילא אין כדי אכילת הפרס שזה, ומשתנה בכל מאכל לפי שיעור אכילתו של אדם בינוני¹⁰.

והמנהג על כל פנים לענין ברכות לחשב ארבע דקות¹¹. ולזקנים וקטנים להקל עד תשע דקות.

ובנכנס לבית המנוגע, שאינו מטמא בגדים עד שישחה שם כדי שיעור אכילת פרס, השיעור הוא בפת חיטים ולא בפת שעורים כשהוא מיסב ואוכל בלפתן שפת חיטים נאכלת מהר יותר מפת שעורים, וכן כשמיסב, ובלפתן נאכלת יותר מהר.

ב. עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל

הכהן מוזהר¹² שלא לטמא במת שנאמר (ויקרא כ"א, א') לנפש לא יטמא ומרבינן מלנפש דלאו דוקא למת בלבד אלא לכל טומאה הפורשת ממנו

³ רמב"ם ערוכין פ"א ה"ט, שביתת עשור פ"ב ה"ד, מאכ"א פ"ד ה"ח ועוד; רישב"א בתורה"א בית התערובות
⁴ רש"י ערוכין ד א ופסחים מד א וכריתות יב ב ועוד טור או"ח סי' תט וסי' תריב. שתי הדעות בלי הכרעה
בש"ע או"ח שסח ג ותריב ד, בס"י תט ז כרמב"ם ובס"י תריז ז כרש"י, ועי"ש במג"א ועיין בטור וב"י ושו"ע
והפוסקים בס"י תפ"ו, ובמשנ"ב שם בארוכה. בשיעור כזית וביצה
⁵ שו"ע הרב תריב ד

⁶ שו"ת חת"ס ח"ו סי' טז, ע"פ כריתות יג א ששיעור טבילה הוא פחות מאכילת פרס ובשבת לה א מוכח
ששיעור טבילה הוא ט' רגעים, ועי"ש ובס"י כג שיש להסתפק גם בשני רגעים

⁷ גולות עליות על מקואות פ"י מ"ז בקבלה מהרב בעל התניא, ששיעור כך אכילתו של אדם בינוני, ועיין בברכת
הבית שער ט"ז סעי' י"ט ושער י"ז סעי' ח', וכן הביא להלכה בקונטרס ברכת הנהנין לא"י זצ"ל סעי' י"א שיעור
כדי אכילת פרס לערך ז' או ח' מינוטין, ובשו"ת יחזק"ח סי' י"ז עד 7.5 דקות אפשר לברך ברכה אחרונה
⁸ שו"ת צמח צדק החדש, שער המלואים, ניו – יורק תש"ו סי' ט, ועי"ש שבעל פה הסכים לישבעה רגעים, ועיין
בשו"ת אור לציון ח"ב פ"ד אות י"ז

⁹ ערוה"ש או"ח סי' רב ס"ח. ועי' עוד בס' תבלת מרדכי לר"מ קלצקי בפתיחה אות י בשם הגרי"א ז"ל מקובנה
שיעור בחמשה רגעים, ועי' במרחשת האו"ח סי' יד, ובשיעורי תורה לרא"ח נאה עמודים רג – רז.

¹⁰ מג"ח מצוה שיג, ע"פ סוכה מב ב ומג"א סי' פא ס"ק ב. שו"ת תורת חסד האו"ח סי' לב. ועי' פהמ"ש להרמב"ם
כריתות יג ב: מאכל בינוני, ונראה שר"ל אכילה בינונית וכרש"י פסחים מד א ד"ה ומשני

¹¹ הגר"ח נאה זצ"ל (בשיעורי תורה פ"ג סט"ו) וגם הגרי"י קניבסקי זצ"ל (בשיעורין של תורה אות ל') וכו' ה
בערוה"ש סי' ר"ב סעי' ח' וכה"ח סק"ה

¹² חכמת אדם שער השמחה כלל קנט סעיף א

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

ובכלל זה עצם כשעורה, אולם אינו מוזהר אלא על מגעו ועל משאו, אך אינו מטמא באוהל.

לפיכך כהן שנתן עירובו בשבת במקום שהיה בו קבר ישראל וחרשו או חפרו הרי זה עירוב כיון שיכול ללכת לשם על ידי נופח בפיו ואם יש שם עצם כשעורה ידחהו, שהרי אינו מטמא באוהל אל רק במגע ומשא, ועצם גדול הרי יראה אותה¹³.

ג. דבש ... ככותבת הגסה ביום הכפורים

כבר התבאר ביומא דף עג: שהאוכל ביום הכיפורים שיעור ככותבת¹⁴ שהוא שיעור אכילה שכשהוא רעב תתישב עליו דעתו באכילה זו¹⁵, חייב כרת, שנאמר כי כל הנפש אשר לא תעונה וגו' וכשאוכל כשיעור הזה הרי אינו מעונה וקבלו חכמים הלכה למשה מסיני ששיעור זה הוא ככותבת הגסה והוא פחות מעט מכביצה ושיעור זה שווה לכל אדם בין לננס בין לעוג מלך הבשן לפי שכל אדם כשירעב תתישב עליו דעתו באכילה כשיעור הזה אלא שעוג מלך הבשן תתישב דעתו מעט ושאר כל אדם מתיישוב דעתם הרבה¹⁶.

שיעור ככותבת יש להחמיר שהוא כשיעור נפח 30 סמ"ק שהם 30 גרם מים. ובעת העורך יש לשער כשיעור 38 סמ"ק¹⁷.

ד. חציצין דאורייתא ... שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין המים

¹³ מ"ב תט ס"ק ז

¹⁴ שו"ע ונו"כ תריב א

¹⁵ אף על גב דבכל איסורי התורה משערין בבזית כל זה היכי דכתיבי אכילה משא"כ ביו"כ דלא כתיב אכילה אלא מנע הכתוב את האכילה בלשון עינוי כדכתיב הנפש אשר לא תעונה וקים להו לחכמים דבפחות מככותבת לא מיתבא דעתיה כלל והרי הוא רעב ומעונה כבתחלה

¹⁶ מה שהורה לנו המחבר השיעור לענין חיוב אף דאיסורו הוא אפילו בכל שהוא כדלקמן משום דנ"מ מזה לענין הנזכר בסימן תרי"ח אודות חולה דמאכילין אותו פחות מכשיעור וע"כ צריכין אנו לידע השיעור של חיובא

¹⁷ ס' שיעורי תורה (להר"ח נאה) עמ' קפ"ז עפ"י המ"ב סק"ח שמותר להוסיף על ב' שלישי ביצה רק שלא יהא קרוב לביצה (ומש"כ עוד בס' שיעורי תורה שם שאם גם זה לא די אפשר להוסיף עד 48 סמ"ק עיין בס' מדות ושיעורי תורה פמ"ז הערה 79 שנראה שאין לסמוך ע"ז שעפ"י הבירור המדויק לשימות הרבה ראשונים 48 סמ"ק הוא כבר שיעור ביצה ללא קליפתה

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

כבר התבאר בעירובין דף ד: ופסחים דף קט. שהלכה למשה מסיני שהטובל לטומאתו, או הטובלת לטומאתה, או לנדתה לא יהיה דבר חוצץ בין בשרו או בשרה למים¹⁸. לפיכך כיון שצריכה שתטבול כל גופה כולל שערותיה¹⁹, בפעם אחת²⁰, וצריך שלא יהיה עליה שום דבר החוצץ בין בשרה למים, שהרי אינה יכולה לטבול, ואח"כ להוריד את החציצה ולטבול את אותו מקום החציצה.

וכן אם בשעת טבילה נשאר כל שהוא מהגוף, או מן השערות חוץ למים, לא עלתה אותו טבילה כלל מן התורה²¹.

ה. נימא אחת קשורה חוצצת שלש אינן חוצצות שתיים איני יודע

שתי שערות או יותר²² שהיו קשורים ביחד קשר אחד, אינם חוצצין²³. ואין חלוק בין אם קשר ב' שערות עם שתי שערות אחרות, או שקשר ב' שערות בפני עצמן בכל מקרה אינם חוצצין כיון שאינם יכולים להתהדק וממילא באים המים ביניהם.

ושערה אחת שנקשרה, חוצצת בין אם נקשרה עם שערה אחרת ובין אם נקשרה בפני עצמה, והוא שתהא מקפדת עליה גם אם אף אחד אינו מקפיד²⁴, או שרוב בני אדם מקפידים גם אם היא אינה מקפדת, אבל אם אינה מקפדת עליה, בדיעבד עלתה לה טבילה.

¹⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד קצח א

¹⁹ לחם ס"ק א

²⁰ בת"כ פרשת אמור פרק ד' יליף לה הכי מדכתיב כי אם רחץ בשרו במים ובא השמש וטהר מה ביאת שמשו כולו כאחת אף ביאתו במים כולו כאחת.

²¹ ולא דמי להא דקיימא לן דמדאורייתא מעוטו ומקפיד עליו אינו חוצץ, המבואר להלן דשאני התם דמכל מקום הכל מכוסה במי מקוה אלא שיש על מעוטו דבר החוצץ, וכיון דלא הוי על רובו בטל לגבי הגוף ולא חייץ מן התורה, וכן ברוב ואין מקפיד עליו, אבל כשאין כל הגוף וכל השערות מכוסים במי מקוה כאחד, ואפילו כל שהוא שהיה חוץ למים בשעת הטבילה מעכב והוי כאלו לא טבל שיורי טהרה שם ס"ק א

²² שם סעי' ה

²³ ועיין בדרכי"ת שם ס"ק יז משו"ת חת"ס חיו"ד סי' קצ"ה ועיי"ש שהביא ששו"ת שירי טהרה סי' זה תשו' א' שהשיג ופלפל על החת"ס והעלה דכלות שעתידות לגזוז שערותיהם וטובלות עתה קודם שגזוזות ל"ש בזה חציצה דע"כ לא אמרינן עומד לחתוך כחתוך רק היבא דמקפיד עלי' עיין שם. וכן בשו"ת כת"י בית שערים חיו"ד להג"מ עמרם ז"ל מב' אויפאלא שעמד ג"כ ע"ז דכ"פ גזוזות השערות אחר הטבילה קודם הבעילת מצוה כנו' ופלפל והשיג ג"כ על דברי הח"ס הנז'.

²⁴ שיורי טהרה שם מז מהב"י

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

אבל לכתחלה לאשכנזים הנוהגים כדעת הרמ"א לא תטבול כן, אף על פי שהיא מיעוט ואינו מקפיד כמבואר להלן.

ואם רוב²⁵ שער מקום מסויים בגופה²⁶, קשור שיערה שיערה בפני עצמו, גם בדיעבד לא עלתה לה טבילה.

"ראסטות" או צמות קבועות, הרי הם חציצה כיון שהם מהודקות היטב.

דף ו:

ו. דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ ושאינו מקפיד עליו אינו חוצץ וגזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד

מדין תורה חציצה הנמצאת על רוב שטח הגוף, ומקפידים להסיר אותה, כלומר שרוצה להעבירו ודעתו להסירו חוצצת²⁷.

ומדרבנן, אפילו חציצה כל שהוא²⁸ אם דרך בני אדם לפעמים להקפיד עליו חוצץ, אפילו אם אינה מקפדת עליו עתה²⁹, כגון טבעת שמסירה מהיד בעת שלשה בצק שגזרו חכמים על המיעוט המקפיד גם כן, משום רוב המקפיד.

²⁵ ואע"ג שאינו רוב הגוף רוב שיער חוצץ בפני עצמו כרוב הגוף שחוצץ אפילו אינה מקפדת. כ"כ הרמב"ם בשם הגאונים, והוא חלק עליהם וכתב דראש נחשב עם הגוף וברוב הגוף דוקא, והראב"ד הסכים בהשנות לדברי הגאונים וכן דעת ש"פ. ביאור הגר"א שם.

²⁶ עיין בס"מ סק"י שהביא מהפרישה שנסתפק אי בעינן רוב שער שבכל הגוף או דר"ל רוב שער של אותו המקום שנקשר שם דהיינו רוב שער שבראש או ברוב שער שבגוף במקום שנקשר שם השערות, והביא מהתפל"מ ש"כ' לדינא דברוב א' מהמקומות שיש בהם שער סניא כגון רוב ראשו או רוב שער בית השחי או רוב בית הסתרים וכדומה, וסיים הס"ט ולא ידעתי הכרע לזה.

²⁷ שו"ע ונו"כ שם סעי' א

²⁸ והתוספות (עירובין ד: ד"ה דבר, ובסוגיין ד"ה דבר והרא"ש (חולין פ"ח סוף סימן טו) הבינו מפירוש רש"י (עירובין וסוכה שם ד"ה רובו) דסבירא ליה דדוקא בשער הוא דבעינן מן התורה רובו ומקפיד עליו, אבל בהגוף אפילו מיעוטו ומקפיד עליו חוצץ מן התורה, והביאו ראיות לסתור זה, אלא דאף בגוף בעינן מן התורה רובו ומקפיד עליו. אבל הריטב"א בפרק קמא דעירובין (שם ד"ה כי איצטריך) כתב דאף רש"י סובר כן, אלא דרש"י כתב כן בשער לרבותא, ולאשמעינן כדעת הגאונים שהביא הרמב"ם ז"ל (מקואות ב, טו) דהשער נידונין לעצמן, דברוב שער לחוד בלא רוב הגוף חוצץ מן התורה, ודלא כדעת הרמב"ם ז"ל (שם) דסבירא ליה דברוב השער לחוד ליכא חציצה מן התורה אם לא שעל ידי צירוף חציצה שבגוף איכא רובא.

²⁹ בפתחי תשובה שם ס"ק א הביא משו"ת זכרון יוסף ח"ד סי' יו"ד דבעינן דוקא שמקפדת לעתים מזומנות דמסירתו בשעת לישה דהרי אם מיקלע לה עיסה ללוש כמה פעמים היום או מחר מסירתו אבל אם אינה מקפדת רק פ"א לזמן מרובה לא.

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

ואפילו אינה מקפדת עליו לעולם, אם דרך רוב בני אדם להקפיד עליו חוצץ.
ואם אין דרך בני אדם להקפיד עליו, אך היא מקפידה עליו עתה, חוצץ.

ואם הוא חופה רוב הגוף, אפילו אין דרך בני אדם להקפיד בכך, והיא אינה מקפידה, חוצץ. שגזרו חכמים ברובו שאין מקפיד, משום רוב המקפיד.

אבל במיעוט שהיא אינה מקפידה, ורק מקצת בני אדם מקפידים, אינו חוצץ.

ומנהג האשכנזים לכתחלה שלא תטבול אפילו בדברים שאינם חוצצין³⁰, כגון מיעוט שאינה מקפידה עליו, וכן בגדים רפויים³¹ או אריג רשת. ואם טבלה בהם עלתה לה טבילה, וכן בשעת הדחק אפשר להקל לטבול בהם³².

ולפיכך לכתחילה לאשכנזים אין לטבול עם איפור ואפילו איפור עמיד, לק על הצפרנים, ואפילו לק ג'ל³³, הלחמת שיער הארכת ריסים, או צביעת גבות, וכן אין לטבול עם עגילים, אפילו עם עגילים קבועים, וכל כדומה.

ז. שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח

יבואר בעזה"ת להלן דף ז.

³⁰ גזירה אמו חוצצין. רמ"א שם

³¹ גזירה אמו מהודקין, שיורי טהרה שם ו

³² שאינו אלא חומרא מחומרות האחרונים, שיורי טהרה שם

³³ ויש מקילים כיון שנועד לקיום זמן רב, אך חייבת להקפיד על שלימותו.